

DET KONGELIGE OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

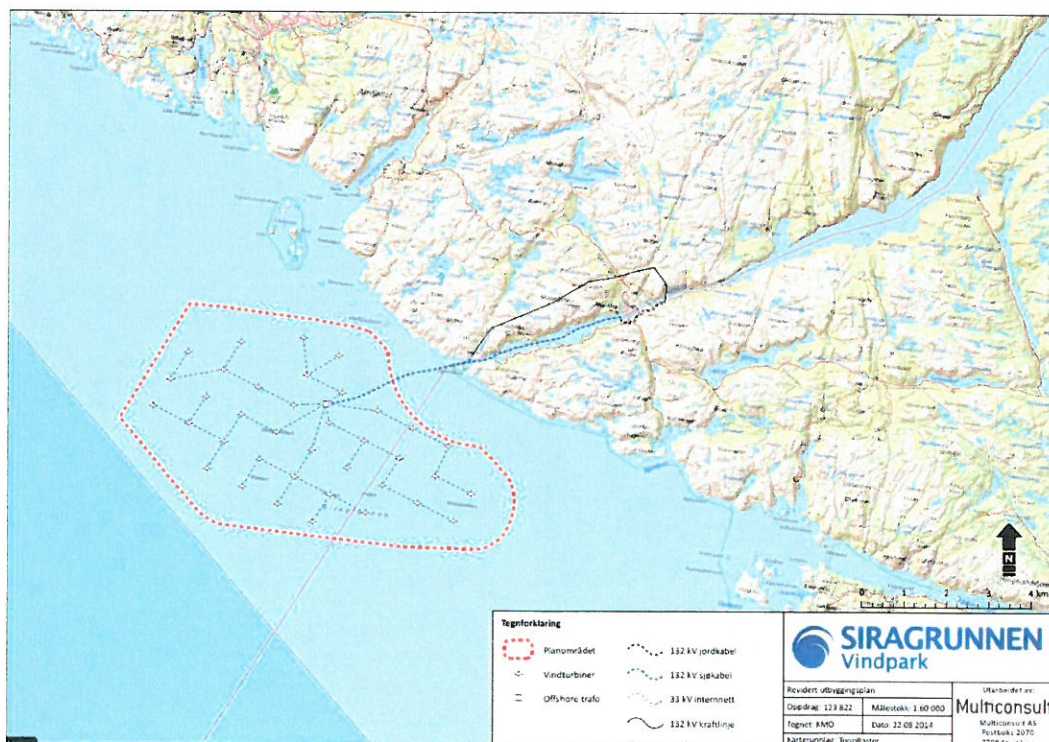
08/1613-

15.2.2016

SIRAGRUNNEN AS – SIRAGRUNNEN VINDKRAFTVERK – KLAGESAK

Bakgrunn

Siragrunnen søkte 29. april 2009 og ved revidert søknad den 9. november 2012, om konsesjon for å bygge og drive Siragrunnen vindkraftverk; et offshore vindkraftverk på inntil 200 MW med tilhørende 132 kV nettilknytning, på Siragrunnen utenfor Flekkefjord og Sokndal kommuner. Det ble samtidig søkt om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse. Estimert årlig produksjon er 780 GWh.

Postadresse
Pb 8148 Dep
0033 Oslo
postmottak@oed.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 59
<http://www.oed.dep.no/>

Telefôn*
22 24 90 90
Org no.
977 161 630

Saksbehandler
Gro Caroline Sjølie
Tlf 22 24 62 91

Planområdet dekker et område på rundt 40 km² innenfor grunnlinjen, og strekker seg etter det departementet har fått opplyst, fra om lag 600 meter til om lag 6,5 kilometer fra land.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) avslo den 13. januar 2015 Siragrunnen AS' (Siragrunnen) søknad om anleggskonsesjon og ekspropriasjonstillatelse til å bygge og drive Siragrunnen vindkraftverk.

NVE begrunnet avslaget ut i fra energilovens formålsbestemmelse, der fordelene ved utbyggingen veies opp mot ulemper og kostnader. De viktigste negative virkningene knyttet NVE til fugl, fisk og landskap. NVE påpekte usikkerheten knyttet til størrelsen på fordelene ved teknologi- og industriutvikling dersom vindkraftverket etableres. NVE kom til at vindkraftverket ikke ville være et samfunnsmessig rasjonelt prosjekt når de store utbyggingskostnadene ble lagt til grunn.

NVEs vedtak ble påklaget 3. februar 2015 i et fellesbrev fra følgende kommuner og bedrifter/organisasjoner:

- Sokndal kommune
- Flekkefjord kommune
- Farsund kommune
- Vest-Agder fylkeskommune
- Siragrunnen AS
- Amon AS
- Kruse Smith AS
- Farsund Fortøyningsselskap AS
- Einar Øgrey Farsund AS

Listerrådet sluttet seg til klagen i brev av 4. februar 2015.

Hovedanførselen til klagerne er at NVE ikke har vektlagt argumentet om innovasjon og teknologi- og industriutvikling tungt nok. Forsøket på å etablere en norsk eksport-industri knyttet til havbasert vindkraft vil etter klagepartenes mening være helt avhengig av Siragrunnen vindkraftverk som et fullskala pilot- og utviklingsprosjekt. Klagerne viser til at det gjennom en forstudie for Amon (industrikonsortiet med base i Farsund) er definert et omsetningsmål på 50 turbinfundamenter per år, og at dette vil medføre anslagsvis 1100 arbeidsplasser direkte og indirekte. Klagerne mener utbygging av Siragrunnen er viktig for å etablere slik industri i Norge.

Innsigelser

Fiskeridirektoratet har fremmet innsigelse til søknaden. Innsigelsen er begrunnet med at tiltaket vurderes å utgjøre en trussel mot et nasjonalt viktig gytefelt og at konsekvensutredningen er mangelfull.

Fylkesmennene i Rogaland og Vest-Agder har innsigelse til prosjektet hovedsakelig begrunnet i hensynet til fugl, marine arter og landskap.

Riksantikvaren har innsigelse basert på at tiltaket vil forandre landskapet vesentlig, og dermed svekke den kulturhistoriske sammenhengen og forståelsen av den fredete kulturmiljøet.

NVE fant ikke grunnlag for å oppheve eller endre konsesjonsvedtaket, og saken ble derfor oversendt til Olje- og energidepartementet ved brev av 6. mars 2015.

Øvrige innspill under klagesaksbehandlingen

Departementet har i forbindelse med klagebehandlingen avholdt flere møter med blant annet representanter for klagerne, Norges Fiskarlag (fra området og sentralt), Naturvernforbundet og andre miljøorganisasjoner, representanter for lokalbefolkningen, ordføreren i Flekkefjord kommune, fylkesordføreren i Vest-Agder fylkeskommune, ordføreren i Sokndal kommune og prosjektleder i Amon.

Foruten de nevnte møtene, har departementet i etterkant av NVEs oversendelse av klagesaken mottatt ytterligere uttalelser fra Havgul AS i brev datert 23. oktober 2015 og 4. januar 2016, Norges Fiskarlag i e-post av 27. november 2015, 6. desember 2015 og 6. januar 2016, Inger Vågen i brev datert 30. november 2015, Stavanger Museum i brev av 11. desember 2015 og fellesbrev fra Sabima, DNT, Naturvernforbundet, NOF og WWF av 21. desember 2015,

På møte med representanter for klagerne 30. november 2015, mottok departementet et notat utarbeidet av Multiconsult for Havgul AS, om datakvalitet og kunnskapsgrunnlag knyttet til miljøvirkninger av Siragrunnen. Det samme notatet ble i e-post 2. desember 2015 fra Havgul AS formelt oversendt departementet, sammen med en nærmere redegjørelse for selskapets syn på spørsmål rundt oljeskatteregimet. Departementet oversendte i e-post av 30. november 2015 notatet til NVE for eventuelle merknader. NVE har i brev av 9. desember 2015 svart følgende:

"I NVEs samlede avveining i saken ble det lagt vekt på virkninger for fugletrekk. Denne vektleggingen ble gjort på grunn av at fugletrekket ved Siragrunnen er viktig, og at det kan være mulig med bestandsvirkninger for enkelte arter dersom mange flere fugler enn antatt kolliderer med vindturbinene. Etter NVEs vurdering er det imidlertid liten sannsynlighet for bestandsvirkninger. Erfaringer fra eksisterende havbaserte vindkraftverk tilsier at det generelt er liten kollisjonsrisiko for trekkende fugl. Det er sannsynlig at en stor andel av fuglene vil fly utenfor vindkraftverket (makrounnvikelse). I tillegg er det sannsynlig at fuglene som flyr gjennom vindkraftverket vil unngå turbinsveipesonen (mikrounnvikelse). Ved vindkraftverket Egmond Aan Zee i Nederland ble det påvist en mikrounnvikelsesrate på 97,6 %. Av fuglene som flyr gjennom det sveipede arealet er det få som blir truffet av rotorbladene. Ved Egmond Aan Zee, som består av 36 vindturbiner, er det estimert at 0,03 % av det totale

fugletrekket kan kollidere med vindturbinene (0,06 % av fuglene som ikke «makrounnvikler» vindkraftverket). For gjess og svaner er det estimert en kollisjonsrisiko på 0,01 %. Ved å overføre dette estimatet til for eksempel ringgåstrekket ved Siragrunnen kan det hvert år forventes at ett individ av det samlede trekket på 6500 ringggjess kolliderer med en vindturbin.

I notatet fra Multiconsult gis det en oversikt over nye rødlistevurderinger for arter som trekker forbi Siragrunnen. Av disse artene er det tolv som har fått en høyere rødlistestatus. Ved Siragrunnen er det tallrike (eller uvisse) trekk av alke, brushane, havhest, hettemåke, makrellterne, sjøorre, storspove og ærfugl. Etter NVEs vurdering kan det være grunn til å legge noe mer vekt på virkninger for disse artene enn det som ble gjort i NVEs avslagsvedtak. Dette gjelder særlig havhest, som har fått endret rødlistestatusen fra NT (nær truet) til EN (sterkt truet). NVEs konklusjon om at det er liten sannsynlighet for bestandsvirkninger for trekkende fuglearter endres imidlertid ikke.

For øvrig har NVE ingen merknader til notatet fra Multiconsult. Vi viser til Bakgrunn for vedtak for våre vurderinger om fugl."

Departementets vurdering

Innledning

Departementet kan i klagebehandlingen prøve alle sider av saken, og ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven § 34 annet ledd. I departementets vurdering av om konsesjon etter energiloven skal gis, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Energiloven skal sikre at produksjon, omforming, overføring og fordeling av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt.

Departementet har som ledd i saksbehandlingen ikke funnet det nødvendig å gjennomføre befaringsbesøk av prosjektet eller avholde eget møte i distriktet. Departementet viser til at NVE har gjennomført grundige befaringsbesøk og avholdt møter som ledd i førsteinstansbehandlingen. Sakens vesentligste vurderingstemaer gjelder spørsmål om lønnsomhet og miljøvirkninger som er grundig belyst gjennom konsekvensutredninger, søknaden og NVEs behandling, og som kan tas stilling til uten at også klageinstansen avholder befaringsbesøk. I departementet er det avholdt møter med alle som har ønsket det, og departementet har gjennom de presentasjoner og fremstillinger som da har kommet klart til uttrykk, fått et meget godt og solid grunnlag for sin endelige vurdering og avveining av denne saken. Departementet har generell kunnskap om landskapet i dette området, gjennom befaringsbesøk av flere andre vindkraftverk i regionen i den senere tid, så som prosjektene Skorveheia, Tellenes, Egersund og Kvinesheia.

Tiltakets vindressurser, produksjon og økonomi

Det foreligger ifølge NVE ikke vindmålinger fra planområdet for Siragrunnen. Beregningene er basert på tilgjengelig informasjon fra nærliggende målestasjoner, samt

omfattende simuleringer av vindforholdene ved Siragrunnen. Disse beregningene viser etter det opplyste gode og stabile vindforhold og en gjennomsnittlig vindhastighet i 100 meters høyde på 9,1 m/s. En utbygging med vindturbinotypen som var mest aktuell i 2012 har ifølge NVEs opplysninger en beregnet nettoproduksjon på 780 GWh med en installert effekt på 203 MW.

NVE skriver at tiltakshaver, etter et oppdatert kostnadsoverslag i 2014, har anslått utbyggingskostnadene til vindkraftverket til om lag 23 mill. kroner pr. MW. NVE anslår dette til om lag det dobbelte av vindkraft på land og forskjellen i kostnaden skyldes i hovedsak pris på fundamenter og montering av turbinene til havs.

NVE skriver at selv om Siragrunnen vindkraftverk trolig vil være et godt teknisk-økonomisk prosjekt sammenlignet med andre havbaserte vindkraftverk, vil ikke etablering av Siragrunnen vindkraftverk være realistisk med dagens støtteordninger.

Ifølge tiltakshaver er forretningsmodellen for Siragrunnen vindkraftverk basert på å plassere anlegget på norsk sokkel og samtidig inngå avtaler som knytter kraftproduksjonen opp mot petroleumsproduksjon. Formålet er at anlegget skal bli omfattet av petroleumsskattesystemets bestemmelser, og dermed bli bedriftsøkonomisk lønnsomt.

Departementet har merket seg tiltakshavers forretningsmodell for finansiering av prosjektet, men viser til at den skattemessige behandlingen av vindkraftanlegg plassert på sokkelen er skattemyndighetenes ansvarsområde. Skattemessige spørsmål inngår ikke i avgjørelsen av konsesjonsspørsmålet etter energiloven.

Departementet legger til grunn at en samfunnsøkonomisk vurdering av offshore vindkraft må baseres på de samme prinsipper som for vindkraft generelt. Det er vesentlig høyere kostnader per produsert kWh offshore enn på land.

Departementet er enig i NVEs vurderinger om at det er risiko knyttet til bruk av nye teknologier og metoder. Det er ikke nødvendigvis gitt at konseptene som planlegges benyttet vil være med å senke det generelle kostnadsnivået for havbasert vindkraft, selv om departementet har merket seg klagerne anførsler og opplysninger om dette.

Videre er departementet enig med NVE i at drifts- og vedlikeholdskostnadene er relativt usikre.

I den samlede vurderingen av fordeler og ulemper legger departementet stor vekt på at Siragrunnen vindkraftverk vil ha store investeringskostnader sammenlignet med landbaserte vindkraftverk i Norge. Det er anslått at utbyggingskostnadene til vindkraftverket vil bli om lag 23 mill. kroner pr. MW. Dette antas å ligge i størrelsesorden rundt det dobbelte av vindkraft på land. I avveiningen legger departementet vekt på at det knyttes stor usikkerhet til det generelle kostnadsnivået for tiltaket.

Teknologi- og industriutvikling

Klagerne anfører at NVE har lagt for liten vekt på industrielle muligheter i kjølvannet av en utbygging av Siragrunnen, og de er uenige i NVEs skjønnsvurdering i den samlede avveilingen av fordeler og ulemper. De viser til at NVE har skrevet at det kan være grunnlag for å gi konsesjon dersom det legges mer vekt på fordelene knyttet til teknologi- og industriutvikling. Klagerne anfører også at det er viktig at Norge tar del i industrialiseringen knyttet til teknologiutvikling. De mener at usikkerheten ved prosjektet er mindre enn det NVE har lagt til grunn.

Klagerne anfører at det er sannsynlig med kostnadsbesparelser på om lag 30 prosent i forhold til Crown Estates estimater for britisk sektor. Videre anfører klagerne at de ser muligheter for ytterligere kostnadsreduksjoner ved å utnytte den betydelige kompetansen Norge har innen det petromaritime clusteret. Tiltakshaver viser til at de har inngått et industrielt samarbeid med Amon. Gjennom samarbeidet med Amon, mener klagerne at det vil være liten risiko for at industrikonsortiet ikke skal lykkes med eksport av fundamenter etter at Siragrunnen vindkraftverk er bygget ut.

NVE har i avslaget lagt vekt på fordelene knyttet til teknologi- og industriutvikling, men mener at disse fordelene ikke er så store og sikre at det bør gis konsesjon. NVE skriver at det er viktig med teknologiutvikling som kan bidra til å redusere kostnadene for havbasert vindkraft, men påpeker at det finnes andre pilotprosjekter som bruker lignende teknologi som det planlegges benyttet på Siragrunnen. NVE mener derfor at det i denne saken handler mest om Norges del i teknologiutviklingen, og ikke om teknologiutviklingen vil skje.

Departementet merker seg klagerens anførsel om at Norge gjennom dette prosjektet har en mulighet til å ta del i industriutviklingen knyttet til havbasert vindkraft. Uansett klagerens anførsel skal departementet bemerke at dette ikke fritar vindkraftprosjektet for den ordinære vurderingen av fordeler og ulemper energiloven legger opp til.

I vurderingen legger departementet vekt på at oppføring av vindkraftanlegget på selvstendig grunnlag kan være med å bidra positivt til arbeidsplasser og aktivitet i regionen, og at prosjektet har tilslutning fra Sokndal, Flekkefjord og Farsund kommuner og Vest-Agder fylkeskommune. Departementet har merket seg tiltakshavers anførsler om planer for utvikling og produksjon av turbinfundamenter. Aktørene har overfor departementet understreket at etablering av et fullskala hjemmemarked er avgjørende for å lykkes internasjonalt. Hvorvidt prosjektet kan og vil føre til industriutvikling gjennom i første omgang å produsere fundamenter til Siragrunnen, ligger utenfor det som inngår i en konsesjonsbehandling etter energiloven.

Andre pilotprosjekter

Klagerne anfører at Condeep-konseptet som planlegges benyttet på Siragrunnen, er spesielt ved at selve vindturbinen taes ut til planområdet sammen med fundamentet, og at andre pilotprosjekter for landbasert bygging av fundamenter ikke tar ut det fulle

potensialet for kostnadsbesparelser som Condeep-konseptet. Den metoden Siragrunnen ønsker å benytte er derfor ikke direkte sammenlignbar med andre konsepter.

NVE skriver at det er installert en prototype for en meteorologimast i et fransk vindkraftverk, basert på et konsept utviklet av norsk offshoreteknologi. NVE mener utviklingen av fundamentteknologien for havbasert vindkraft ikke er avhengig av Siragrunnen som pilotprosjekt. Departementet slutter seg til NVEs vurdering.

Nettkapasitet

Klagerne skriver at NVE har lagt til grunn at det er begrenset nettkapasitet i området, og at Siragrunnen vindkraftverk vil konkurrere om ledig nettkapasitet med prosjekter som er vurdert til å være gode samfunnsøkonomiske tiltak. De skriver videre at NVE forutsetter at alle prosjektene som er konsesjonsgitt, blir bygget ut med omsøkt kapasitet. De anfører at det er god sannsynlighet for at det vil være ledig kapasitet i Åna-Sira etter at investeringsbeslutningene er gjort på de landbaserte prosjektene, og de planlagte nettoppgraderingen er gjennomført.

Klagerne anfører videre at flaskehalsen i nettet er knyttet til strekningen Åna-Sira – Feda. En nettilknytning sør for Feda vil ifølge klagerne ikke medføre konkurranse om nettkapasitet. De foreslår alternativt en 132 kV AC kabel frem til 300 kV anlegget til Alcoa Lista i Farsund og at prosjektet, dersom planlagt nettkapasitet er brukt opp, kan søke om tilknytning i sentralnettstasjonen på Lista. Dette kan omsøkes separat hvis departementet gir konsesjon.

Det planlagte vindkraftverket vil ha inntil 200 MW installert effekt. Statnett skriver i kraftsystemutredning for sentralnettet (2015) at det vil være driftsmessig forsvarlig med inntil 700 MW ny produksjon mellom Feda og Stokkeland, forutsatt temperaturoppgradering av ledningen Feda – Åna-Sira. Det er gitt endelig konsesjon til vindkraftverk med en samlet installert effekt på rundt 800 MW i dette området. Statnett innførte sommeren 2015 en ordning for tildeling av ledig nettkapasitet, og dette området inngår i ordningen. Statnett mottok søknader for tildeling av 760 MW ny produksjon, og har innvilget alle søknadene. Dette fordi aktørene selv har signalisert at ikke alle parkene vil bli bygget ut med full størrelse, og fordi Statnett har mulighet til å knytte vindparkene til produksjonsfrakobling.

Departementet er enig med klagerne om at det er lite trolig at alle konsederte vindkraftverk i regionen blir bygget ut med konsesjonsgitt effekt. Imidlertid viser dette at det er vesentlig usikkerhet knyttet til nettkapasiteten.

En eventuell realisering av Siragrunnen vindkraftverk vil medføre at det blir redusert kapasitet til bygging av vindkraftverk som er tildelt konsesjon. Departementet slutter seg til NVEs vurdering at investerings- og driftskostnadene ved Siragrunnen vindkraftverk vil være svært høye sammenliknet med landbaserte vindkraftverk. Det vil ikke

være samfunnsmessig rasjonelt om et prosjekt med relativt store investerings- og driftskostnader realiseres på bekostning av prosjekter med lavere investerings- og driftskostnader.

Departementet har videre sett hen til at det foreligger et forslag om innmating ved Alcoa Lista dersom det ikke er ledig nettkapasitet i Åna-Sira. Departementet viser til at et slikt alternativ vil medføre ekstrakostnader. Alternativet er ikke omsøkt, og miljø- og samfunnsvirkninger for en slik løsning er ikke utredet.

Departementet legger i sin avveining vekt på at det per dags dato er betydelig usikkerhet knyttet til nettkapasiteten i området.

Naturmangfold

Fugl

Departementet viser til NVEs "Bakgrunn for vedtak" for en nærmere redegjørelse av konsekvensutredningen når det gjelder tiltakets virkninger for fugl. Tiltaket vil påvirke hekkende og overvintrende fugl i området, samt fugl som trekker over planområdet i sjø. Departementet viser også til notat med oppdaterte vurderinger fra Multiconsult mottatt fra Havgul 2. desember 2015 og til NVEs uttalelse til dette av 9. desember 2015.

Fylkesmennene i Rogaland og Vest-Agder har fremmet innsigelse til prosjektet. Innsigelsene er begrunnet med hensynet til fugl, fugletrekk og landskap. Miljødirektoratet og Riksantikvaren har gitt prosjektet karakteren E (svært stor konflikt) i tematiske konfliktvurderinger. Tiltaket innebærer ifølge Miljødirektoratet, svært stor konflikt med nasjonale miljømål. Miljødirektoratet har uttalt at de mulige virkningene for fugl er så store at det ikke bør gis konsesjon. Mange høringsinstanser har fremhevet at Siragrunnen ligger midt i hovedtrekkområdet for flere fuglearter, hvorav flere er ansvarsarter og nær eller nært truede arter. Flere høringsparter skriver at det er sannsynlig at et stort antall fugl vil trekke i rotorhøyde, og det påpekes at flygehøyden varierer med ulike vær- og vindforhold. Ringgås (*nær truet*), svartand (*nær truet*), storskarv (*livskraftig*), havsule (*livskraftig*), lommer (begge *livskraftig*), havørn (*livskraftig*), havhest (*sterkt truet*) alkefugler, og flere måkearter med varierende rødlistestatus, trekkes frem som utsatte arter.

Ifølge flere høringsinstanser medfører periodiseringen av trekkteilingene at sjøfugl- og vadertrekk ikke er fanget opp. Ifølge Norsk Ornitologisk Forening (NOF) – Lista lokallag, viser registreringer fra Lista fuglestasjon at hele Svalbardbestanden av ringgås, som har en negativ bestandsutviklingstrend, trolig trekker over Siragrunnen. NOF påpeker at flere av de vaderne som trekker over eller i nærheten av planområdet, har hatt en nedadgående bestandsutvikling over de seneste 20 – 30 årene.

Departementet har undersøkt de fremhevede artene opp mot rødlista 2015. Artene er vipe (*sterkt truet*), brushane (*sterkt truet*), enkeltbekkasin (*livskraftig*), strandsnipe

(*livskraftig*), småspove (*livskraftig*) og storspove (*sårbar*). Departementet merker seg at NOF vurderer det som en mangel at virkninger for troste- og spurvetrekket ikke er nevnt i utredningen. Ifølge NOF viser registreringer at Siragrunnen er et viktig næringsområde for lokalt hekkende sjøfugl, særlig havhest, toppskarv og stormåker. NOF skriver at havhestkolonien har hatt en bestandsnedgang de siste årene, og at de norske ansvarsartene toppskarv, sildemåke og svartbak hekker i til dels høye antall på Fokksteinane.

Multikonsults rapport oversendt departementet i desember 2015 opplyser blant annet at statusen for enkelte av de artene som trekker forbi Siragrunnen er endret med ny arts-databank av 2015, sammenlignet med tilsvarende vurdering i 2010. En gjennomgang av truede og nært truede sjøfugl og vadere viser at for 12 av artene som er registrert på Siragrunnen er statusen forverret, mens den for 17 arter er uendret og for to arter er statusen forbedret. Registreringene på Siragrunnen viste at hovedtrekket av disse artene på dagtid gikk lavt over sjøen, altså under rotorhøyde. Rapporten viser til at det i konsesjonssøknaden er foreslått flere avbøtende tiltak for å redusere kollisjonsfaren for sjøfugl ytterligere.

I avslagsvedtaket har NVE vurdert virkningene for hekkende/overvintrende fugler og trekkende fugl hver for seg.

For hekkende/overvintrende fugler mener NVE at virkningene hovedsakelig vil være knyttet til fugler som hekker i Fokksteinane naturreservat. NVE slutter seg til utreder som skriver at fuglene som hekker ved Fokksteinane vil benytte planområdet til næringssøk også etter utbygging, og at de fleste artene vil være lite utsatt for kollisjoner på grunn av lav flygehøyde. Imidlertid vil måker kunne fly i risikohøyde. Bestanden av de forskjellige måkeartene er ifølge NVE imidlertid stor ved Fokksteinane. NVE skriver at siden fuglelivet i naturreservatet beskrives som viktig og flere måkearter er truede/nær truede eller ansvarsarter, legger NVE noe vekt på føre var-prinsippet når det gjelder virkninger for fugler som hekker i Fokksteinane naturreservat. NVE legger videre noe vekt på virkninger for havørn.

For trekkende fugl mener NVE at Siragrunnen har stor verdi som trekkområde for flere fuglearter, og at området brukes av hekkende og overvintrende fugl. Det planlagte vindkraftverket kan medføre kollisjonsrisiko for disse fuglene. NVE legger videre til grunn at omfanget av trekkene varierer og at det er usikkerhet knyttet til utredningenes vurderinger av omfanget. Virkningene av vindkraftverket kan ifølge NVE bli størst for trekkende fugl. Dette gjelder ifølge NVE særlig ringgås, på grunn av at en stor del av Svalbardpopulasjonen trekker gjennom planområdet og at det er en viss usikkerhet med hensyn til flygehøyde.

Av NVEs vurdering av 9. desember 2015 på Multikonsults rapport fremgår det at ved Siragrunnen er tallrike (eller uvisse) trekk av alke, brushane, havhest, hettemåke, makrellterne, sjøorre, storspove og ærfugl. Etter NVEs vurdering kan det være grunn

til å legge noe mer vekt på virkninger for disse artene enn det som ble gjort i NVEs avslagsvedtak. Dette gjelder særlig havhest, som har fått endret rødlistestatusen fra *nær truet* til *sterkt truet* og alke som er endret fra *sårbar* til *sterkt truet*. NVE opprettholder likevel konklusjonen om at det er liten sannsynlighet for bestandsvirkninger for trekkende fuglearter.

Departementet er enig i NVEs vurdering om at Siragrunnen har stor verdi for fugl, og særlig for fugl på trekk. Departementet merker seg at havhest og alke har fått rødlistestatusen *sterkt truet*. Det er knyttet usikkerhet til tiltakets påvirkning på enkelte trekkende arter som vadefugler, eventuelle trekkende fugler som ikke er registrert, arter som hekker ved Fokksteinane naturreservat og havørn som hekker i kystområdene. Fokksteinane naturreservat ligger rundt én kilometer nord for planområdet. Verneformålet er å *bevare områdets fugleliv og fuglenes livsmiljø, samt alle plantesamfunn og dyrearter som naturlig er knyttet til reservatene*.

Departementet har i avveiningen av fordeler og ulemper for Siragrunnen vindkraftverk lagt vekt på hvordan tiltaket kan påvirke fugl i området. Det foreligger usikkerhet om virkningene de tekniske inngrepene i området kan ha for fugletrekk. Departementet legger derfor vekt på føre var-prinsippet i vurderingen om det skal gis konsesjon.

Marine arter/fisk

I følge konsekvensutredningen er Siragrunnen leveområde for flere kommersielt viktige arter. Områdets verdi for hummer er vurdert som stor. For arter som makrell, sei, hyse og sild er verdien vurdert til å være liten til middels. Verdien for nordsjøtorsk er vurdert som liten. I tillegg er det registrert tolv truede og nær truede marine arter i området. Siragrunnen ligger i det generelle utbredelsesområdet for disse artene. Siragrunnen er ikke vurdert som et kjerneområde for noen av dem. Områdets verdi er satt til middels for truede og nær truede arter.

Ifølge utredningen vil anleggsfasen medføre virkninger for marine arter, i form av støy og forstyrrelser. Konsekvensgraden i anleggsfasen er satt til liten negativ. Når det gjelder driftsfasen, står det at fundamentene gradvis vil dekket av marine organismer og fungere som nytt hardbunnshabitat. Begroingen vurderes til å påvirke det marine livet positivt. Den samlede konsekvensgraden for fisk og sjøpattedyr i driftsfasen er satt til liten positiv. Departementet viser til NVEs "Bakgrunn for vedtak" for en ytterligere redegjørelse av konsekvensutredningen når det gjelder tiltakets virkninger for marine arter.

Multikonsults rapport oversendt departementet i desember 2015 opplyser blant annet at det er foreslått å gjennomføre standardiserte før-, under og etterundersøkelser på fugl og marine arter, ved et positivt konsesjonsvedtak på Siragrunnen. Om marine arter står det i rapporten at de undersøkelser som er gjort på offshore vindkraftverk i våre naboland Sverige og Danmark, som trolig er mest relevante til de artene man finner på Siragrunnen (med unntak av NVG-sild), har vist at en utbygging av offshore

vindkraftverk har svært liten, og muligens positiv, påvirkning på artsmangfoldet innenfor utbyggingsområdet.

Fylkesmennene i Rogaland og i Vest-Agder har innsigelser til tiltaket på grunn av virkninger for marine arter. Fylkesmannen i Rogaland mener at Siragrunnen er et viktig område for fiskeriene, med særs artsrike biotoper og rev. Fylkesmannen i Vest-Agder skriver at tiltaket kan true det marine biologiske mangfoldet og næringsmessige produksjonsgrunnlaget i en unik grunnvannsbiotop på Skagerrakkysten. Hovedbegrunnelsen for Fiskeridirektoratets innsigelse til tiltaket er at det vil medføre virkninger for et nasjonalt viktig gytefelt. Siragrunnen er det sørligste registrerte gyteområdet for Norsk Vårgytende sild (NVG-sild), og området kan i enkelte år spille en rolle for bestandsutviklingen. Sild har etter det anførte strenge krav til bunnsubstrat, slik at det ikke er lett å finne nærliggende alternative gyteområder.

Havforskningsinstituttet (HI) og Norges Fiskarlag er uenig i konsekvensutredningenes vurdering av områdets verdi for flere arter som sild, makrell og sjøpattedyr generelt. Det påpekes at det ikke er gjennomført spesifikke undersøkelser i planområdet for å dokumentere forekomster av marine truede og nær truede arter. Fiskarlaget har også anført at funn i danske undersøkelser som tilsier at vindkraftverk i sjø kan gi økt biomasse og artsmangfold på grunn av kunstig rev-effekter, ikke er overførbart til Siragrunnen som har en annen bunnstruktur enn de danske parkene.

Departementet konstaterer at flere høringsinstanser mener at vindkraftverket vil medføre store virkninger for Siragrunnen som gytefelt, særlig for NVG-sild. Fiskeridirektoratet hevder at det prosjekterte vindkraftverket vil få virkninger for et nasjonalt viktig gytefelt.

Etter NVEs vurdering kan konsekvensene for fiskeri av NVG-sild bli relativt store dersom virkningsomfanget blir så omfattende som flere av høringsinstansene indikerer. NVE konstaterer at Siragrunnen også er gytefelt for torsk, og at området har stor verdi for hummer.

Departementet slutter seg til NVEs vurderinger. Departementet mener også at det er usikkerhet knyttet til forekomst av, og verdien for, en rekke av arter som for eksempel bunn dyr, bunnfisk og krepsdyr. I den forbindelse viser departementet til at bunnfisk-samfunnet ifølge HI har regional verdi for Sørvestlandet.

Departementet har i avveiningen av fordeler og ulemper for Siragrunnen vindkraftverk lagt vekt på hvordan tiltaket negativt kan påvirke det marine liv på Siragrunnen. Siragrunnens betydning som et viktig gytefelt for NVG-sild og et viktig område for hummer, har blitt godt dokumentert under konsesjonsbehandlingen. Det er usikkerhet rundt omfanget av andre truede og nær truede arter. Departementet legger derfor vekt på føre var-prinsippet i avveiningen om det skal gis konsesjon.

Samlet belastning for naturmangfold med hensyn til fugl

Etter naturmangfoldloven § 10 skal en påvirkning på et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen som et økosystem er eller vil bli utsatt for. I tråd med retningslinjene for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg, bør det forsøkes å konsentrere vindkraftutbyggingen fremfor å drive spredt utbygging av mindre anlegg. En konsentrert utbygging må likevel være forsvarlig av hensyn til naturmangfold, slik at den samlede belastningen ikke blir for stor.

Departementet konstaterer at det er mange prosjekter for vindkraftverk i Vest-Agder og sør i Rogaland. Det er gitt konsesjon til 15 vindkraftverk i Rogaland sør for Boknafjorden, men kun Høg-Jæren og Åsen II er etablert. I Vest-Agder er Lista vindkraftverk bygget og fem vindkraftverk er gitt konsesjon. Lista vindkraftverk ligger om lag 20 km fra Siragrunnen. Mange av de øvrige konsesjonsgitte vindkraftverkene i Rogaland og Vest-Agder er også planlagt relativt nær kysten. De konsederte, men ikke utbygde, prosjektene som ligger nærmest Siragrunnen er, Tellenes, Skorveheia, Egersund og Svåheia vindkraftverk. Planområdene for disse prosjektene ligger i størrelsesorden 5-20 kilometer fra planområdet for Siragrunnen. I tillegg til vindkraftverk foreligger det planer om nye kraftledninger i regionen.

NVE viser i sin samlede vurdering til at Siragrunnen vindkraftverk planlegges i et område med omfattende fugletrekk. Det er bygget mange vindkraftverk til havs i Nord-Europa de siste årene, og flere av disse vindkraftverkene vil berøre de samme fugletrekkene. For enkelte kollisjonsutsatte arter med lav eller nedadgående bestand, kan den samlede belastningen av flere vindkraftverk ifølge NVE potensielt innebære bestandsvirkninger. Flere studier viser imidlertid at det i hovedsak er arter med store og levekraftige bestander som er utsatt for kollisjonsrisiko.

Departementet tillegger hensynet til naturmangfold betydelig vekt i denne saken. Det kan ikke utelukkes at den samlede belastningen av flere vindkraftverk i samme trekkrute kan medføre bestandsvirkninger. Dette kan blant annet gjelde vadefugler, som kan være utsatt for kollisjoner. Det foreligger usikkerhet om virkningene for fugltrekk av de samlede tekniske inngrepene i området ved Siragrunnen. Departementet legger derfor vekt på føre var-prinsippet. Departementet har i avveiningen av fordeler og ulemper for Siragrunnen vindkraftverk lagt vekt på den samlede belastningen på fugletrekk grunnet flere vindkraftverk ved fugletrekk til havs i Nord-Europa.

Fiskeri

I følge konsekvensutredningen blir Siragrunnen benyttet til kystfiske gjennom hele året, av fiskere fra Rogaland og Vest-Agder. Området blir i noen sesonger også brukt av fiskere fra Hordaland og Sogn og Fjordane. Det er antydning at det er 15 - 20 båter som fisker på Siragrunnen. Fiskeriet foregår ifølge utredningen primært med snurrevad, garn, snøre, not, teiner og rekestrål, og er vurdert som viktig for de lokale fiskerne. Dette gjelder særlig fiske med redskapene snurrevad, garn og teine. Siragrunnens verdi

som fiskefelt er vurdert til å være *middels til stor*. Departementet viser til NVEs "Bakgrunn for vedtak" for en nærmere redegjørelse av konsekvensutredningen når det gjelder tiltakets virkninger for fiskeri på Siragrunnen.

I Fylkesdelplan for kystsonen i Rogaland fra 2002 er viktigheten av Siragrunnen som fiskefelt vurdert som *middels til stor*. Det beskrives som en av få kystnære fiskebanker på Sør-Vestlandet med lange fisketradisjoner. I planen er Siragrunnen avmerket som et gyte- og oppvekstområde og tråle- og snurrevadfelt. I følge retningslinjene for offentlig planlegging og forvaltning av planen, skal "*særlige viktige fiskeområder ... og gyte- og oppvekstområder ... prioriteres foran konkurrerende interesser.*" Departementet har lagt vekt på delplanen ved avgjørelsen om det skal gis konsesjon eller ikke.

Fiskeridirektoratet har fremmet innsigelse til tiltaket, blant annet på grunn av virkninger for fiskeri. Fangsten fra området er avgjørende for helårsdrift for flere fiskere. Direktoratet mener at de avbøtende tiltakene som er foreslått i utredningen vil gi lav eller ingen effekt, og at det ikke er realistisk med overgang fra garnfiske til teinefiske for beskatning av bunnfisk.

HI vurderer konsekvensutredningen som mangelfull når det gjelder virkninger for fiskeri. Instituttet mener blant annet at fisket med garn, not og snurrevad vil bli mer risikabelt enn i dagens situasjon, og at tapte garn vil kunne føre til et "spøkelsesfiske" på hvitfiskarter. Det vil være behov for redskapsutvikling for at det skal være mulig å kombinere vindkraftverk og fiskeri. HI antar at alt fiskeri vil bli forbudt i anleggsfasen, og at konsekvensgraden for fiskeri i anleggsfasen derfor er satt for lavt.

Norges Fiskarlag mener vurderingen av fiskerienes omfang og arealbruk er bygget på et ufullstendig grunnlag, og at konsekvensgraden for flere av fiskeriene er satt for lavt. Flere lokale kystfiskere mener at tiltaket kan medføre store økonomiske virkninger for deres virksomhet, og påvirke Siragrunnen som viktig gytefelt for flere arter. Nettverksorganisasjonen Blue Planet viser til at det i konsekvensutredningen er vurdert at vindkraftverket vil medføre et tap på 36 tonn i året for fiskeriene i området. Fiskarlaget mener at det potensielle tapet er betydelig større enn dette, og at fangst uansett ikke er en egnet indikator for områdets totale potensiale for fiske. Blue Planet er skeptisk til tiltakshavers forslag om teinefiske som alternativ til garnfiske.

NVE mener at vindkraftverket kan medføre negative virkninger for fiskeri på Siragrunnen, særlig for lokale fiskere som benytter garn. Store deler av det øvrige fiskeriet på og rundt Siragrunnen kan etter NVEs vurdering trolig fortsette dersom rutiner og redskap tilpasses et eventuelt vindkraftverk. Imidlertid er det usikkerhet knyttet til dette.

Departementet har i avveiningen av fordeler og ulemper for Siragrunnen vindkraftverk lagt vekt på tiltakets påvirkning på fiskeri, spesielt garnfiske, i området, og den betydning garnfisket har for lokale fiskere.

Landskap og visualisering

Ifølge konsekvensutredningen vil havlandskapet, kystlandskapet og skjærgårdslandskapet bli påvirket av tiltaket. Vindkraftverket vil oppleves som visuelt dominerende og uryddig fra disse områdene. Dette gjelder særlig kystlandskapet mellom Jøssingfjorden og Berefjorden. Det foreligger tre utbyggingsalternativer og konsekvensgraden for landskap er satt til *middels negativ* ved utbygging av alternativet med 40 stk. 5 MW-turbiner. Konsekvensgraden for alternativet med flere og mindre turbiner er satt til *middels til stor negativ*, på grunn av at flere vindturbiner vil fremstå som mer uryddig. Alternativet med færre og større turbiner er også vurdert til å medføre *middels til stor negativ* konsekvens.

Virkninger for landskap er en del av begrunnelsen for innsigelsene fra Fylkesmennene i Rogaland og i Vest-Agder. De uttaler at Siragrunnen er et en del av et kyst- og kulturlandskap av nasjonal verdi (Sokndalstrand), at kysten innenfor planområdet utgjør den minst berørte kyststrekningen mellom svenskegrensa og Stavanger og at vindkraftverket vil påvirke landskapsverdiene og folks opplevelse av landskapet.

Den vestlige grensen for Flekkefjord landskapsvernområde ligger omlag 1 kilometer fra planområdet. Verneformålet er blant annet å «*ta vare på et representativt og særpreget landskap med åpne sjøflater, urørt skjærgård og mektig kysthei.*» Departementet legger vekt på at vindkraftverket vil påvirke landskapsverdiene og opplevelsen av landskapet fra verneområdet.

Departementet merker seg vurderingene fra Fylkesmennene og andre parter i saken, om at Siragrunnen vindkraftverk vil medføre store negative virkninger for de mest uberørte kystlandskapene i den sørlige delen av Sør-Norge. Departementet tillegger hensynet til landskapet vekt i den samlede vurderingen av prosjektet.

Samlet vurdering av Siragrunnen vindkraftverk

Etter energiloven § 3-1, jf. § 1-2, skal departementet foreta en samlet vurdering og avveining av fordelene og ulempene tiltaket vil medføre.

Siragrunnen vindkraftverk vil gi et tilskudd av fornybar energi på inntil 780 GWh årlig produksjon. Departementet har lagt vekt på at selve tiltaket kan bidra positivt til arbeidsplasser og aktivitet i regionen. Departementet har lagt vekt på at prosjektet har tilslutning fra Sokndal, Flekkefjord og Farsund kommuner og Vest-Agder fylkeskommune. Departementet bemerker at hvorvidt prosjektet kan føre til industriutvikling gjennom i første omgang å gi grunnlag for lokal produksjon av fundamenter til Siragrunnen, anses å ligge utenfor det som skal inngå i en konsesjonsbehandling etter energiloven.

Departementet legger vesentlig vekt på de ulemper Siragrunnen vindkraftverk vil ha for naturmangfold og fiskeri.

Vindkraftverket vil føre til forringelse av naturmangfold gjennom de negative virkningene for bestandsutviklingen av NVG-sild og konsekvensene for fugler på trekk. I den forbindelse er det lagt vekt på den samlede belastningen på fugl i regionen, samt føre var-prinsippet hvor virkningene er usikre. Departementet legger vekt på at Miljødirektoratet og Riksantikvaren har kommet til at prosjektet vil føre til svært stor konflikt for de temaer direktoratene skal ivareta.

Departementet har lagt vekt på at vindkraftverket vil påvirke det lokale fiskeriet negativt. Dette gjelder særlig fiskere som bruker garn. Departementet støtter seg her til vurderingene fra Fiskeridirektoratet.

Departementet har også lagt vekt på at vindkraftverket vil påvirke landskapet negativt.

Departementet har lagt vekt på at investerings- og driftskostnadene vil være svært høye sammenlignet med landbaserte vindkraftverk. Selv om det er usikkerhet rundt investerings- og driftskostnadene, legger departementet til grunn at de i alle tilfeller vil være vesentlig høyere enn for landbasert vindkraft.

Etter en helhetsvurdering har departementet kommet til at de samlede skader og ulemper overskrider fordelene med etablering av Siragrunnen vindkraftverk. Grunnlaget for å gi konsesjon er dermed ikke tilstede.

Konklusjon

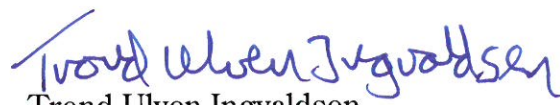
Klagene tas ikke til følge. NVEs vedtak av 13. januar 2015 stadfestes.

Departementets avgjørelse kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum.

Med hilsen

Per Håkon Høisveen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Trond Ulven Ingvaldsen
avdelingsdirektør

Kopi til:

Fiskeridirektoratet
Fylkesmannen i Rogaland
Fylkesmannen i Vest-Agder
Miljødirektoratet
Norges Fiskarlag
Norges vassdrags- og energidirektorat
Riksantikvaren
Klima- og miljødirektoratet
Anlaug Stornes
Roger Thorsland
Inger Vågen
FNF Rogaland v/Stavanger Turistforening
FNF Agder
Meteorologisk Institutt
Havforskningsinstituttet
Kystdirektoratet
Norsk Ornitologisk Forening
Museum Stavanger v/Alf Tore Mjøs
Blue Planet AS
Norges Miljøvernforbund
Den Norske Turistforening Oslo og Omegn v/Martin Eggen

Adresseliste

Farsund kommune
Flekkefjord kommune
Sokndal kommune
Vest-Agder fylkeskommune
Rogaland fylkeskommune
Siragrunnen AS
Harald Dirdal v/Havgul
Amon AS
Kruse Smith AS
Farsund Fortøyningsselskap AS
Einar Øgrey Farsund AS
Listerrådet v/Sissel Merethe Pedersen